
Innsiktsfullt om rus

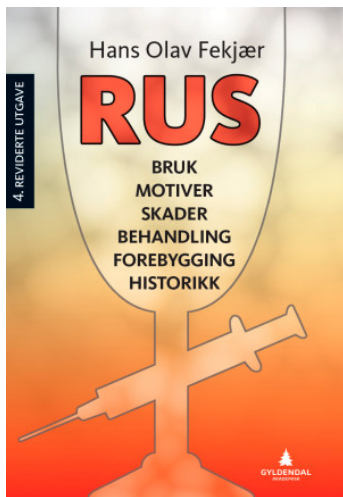

ANMELDELSER

LARS SLØRDAL

Professor, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet

Hans Olav Fekjær

Rus

Bruk, motiver, skader, behandling, forebygging, historikk. 4. utg. 441 s, tab, ill. Oslo: Gyldendal Akademisk, 2016. Pris NOK 559

ISBN 978-82-05-49691-0

Hans Olav Fekjær har lenge satt sitt preg på norsk rusmiddeldebatt. I 2004 kom den første utgaven av *Rus*, og i fjor kom 4. utgave. Boken rommer nær 500 litteraturreferanser og et stikkordregister som går over syv sider. Fremstillingen favner vidt, og forfatteren dekker – som undertittelen beskriver – feltene bruk, motiver, skader, behandling, forebygging og forhistorie.

Språket er fritt for fagterminologi. Dette er altså ikke noen lærebok i rusmedisin, men en bredt anlagt fremstilling som er tilgjengelig for alle. På side 113 siterer Fekjær den amerikanske psykiateren Thomas Szasz om rusmiddelbruk: «Mange av disse fenomenene (...) diskuteres nå i lærebøker i farmakologi. Det er som om bruken av

hellig vann ble diskutert i lærebøker i uorganisk kjemi. Fordi hvis studiet av stoffavhengighet hører hjemme i farmakologi fordi avhengigheten har å gjøre med kjemiske stoffer, så hører studiet av dåpen hjemme i uorganisk kjemi fordi denne seremonien har å gjøre med vann.» Når Fekjær i tråd med sitatet trekker rusmiddelbruk og de ledsagende problemene ut av de faglige elfenbenstårnene og ned på gateplan med allmenn ferdselsrett, er det i seg selv fortjenstfullt: Dette er problemer som angår oss alle.

Fekjærs hovedbudskap er, kort fortalt, at vi har ett stort rusmiddelproblem, alkohol, og mange små, «narkotika». Det store problemet bagatelliseres og ignoreres, mens de små problemene bekjempes med til dels drakoniske tiltak. Begge tilnærminger er ofte irrasjonelle og ineffektive. Fremstillingen gir leseren bred og oppdatert – og enkelte ganger dessverre noe utdatert – oversikt, samtidig som forfatterens egen stemme er tydelig. Hans skarpe demarkasjonslinjer mellom rusmidlenes farmakologiske effekter, læringseffekter og forventningseffekter, i tillegg til hans nedtoning av førstnevnte og søkelys på sosiale konvensjoner og fortolkende mekanismer («myter om magiske virkninger») som drivende krefter bak rusmiddelbruk, er kanskje tungt fordøyelig for de mer nevrobiologisk orienterte av oss.

Rus er underholdende, innsiktsfull, informativ og pragmatisk kunnskapsformidling, skrevet av en erfaren fagmann med meninger – som han gjerne også forfekter. Alle med interesse for rusfeltet vil ha utbytte av å lese boken. Den foreslås herved som obligatorisk pensumlitteratur for medlemmene i Stortingets helse- og omsorgskomiteé.

Publisert: 16. oktober 2017. Tidsskr Nor Legeforen. DOI: 10.4045/tidsskr.17.0562

Opphavsrett: © Tidsskriftet 2026 Lastet ned fra tidsskriftet.no 10. juli 2026.